

Pratarmė

Komparatyviniai užmojai ir dėmesys kanono steigimui – akivaizdžiausios tematikos jungtys, kaip ir ryškus problematikos tarptautiškumo dėmuo, išskiria šį, 33, *Colloquia* numerį iš anksčiau parengtųjų.

Purdue universiteto (JAV) profesorius Thomas F. Brodenas maloniai sutiko žurnale publikuoti mokslinės Algirdo Juliaus Greimo biografijos skyrių apie Greimo gyvenimo trajektorijas iki Antrojo pasaulinio karo; jį pasiūlė ir išvertė Vilniaus universiteto A. J. Greimo studijų centro profesorius Kęstutis Nastopka. Regis, semiotikos metro tėvynėje kai kurie ryškinami aspektai (ir politiniai vertinimai) prisimenami ir suvokiami aiškiau, vis dėlto šis plačiam užsienio adresatui skirtas Greimą formavusių intelektualinių tradicijų (lietuvių, slavų, germanų ir prancūzų) tyrimas neabejotinai pravers ir lietuvių humanitarų bendruomenei.

Apžvalginiam straipsnyje, gvildenančiame kino ekranizacijų ir literatūros kūrinų, atpažįstamų kaip klasikiniai, santykius, Natalija Arlauskaitė klasiką pristato kaip lūžio, pertrūkio kategoriją, ties kuria kertasi ir jos pagrindu formuojamo bendrumo interesai. Žvalgydama tarpdisciplininės problematikos prieigas, autorė primena, kad klasikos steigimas ir alternatyvaus kanono kūrimas susijęs su konkurencija dėl hierarchijų, kultūrinio ir politinio matomumo, o kiekvieną naujo kanono kūrimą pateikia kaip kovos lauką, kurio dėka sukuriama nauja normatyvinė tradicijos versija ir įtvirtinamas modelinis kultūrinis tradicijos tapatumas.

Doktorantė Dalia Pauliukevičiūtė lenkų rašytojos Marios Rodziewiczównos kūrinius, publikuotus XIX a. pabaigos–XX a. pradžios lietuvių periodinėje spaudoje, naujoviško rakurso dėka paverčia perspektyvia besiformuojančios skaitytojų savimonės, pozityvizmo idėjų sklaidos ir tebegajaus tautinio lietuvių romantizmo stebykla. Su populiariosios literatūros klasikos įsitvirtinimu rezonuoja svarbus šio straipsnio akcentas, jog laisvalaikio skaitinių serializacija, iš numerio į numerį keliaujantys fikciniai ir bendrieji herojai tarp anoniminės skaitytojų bendruomenės narių steigia jungtį, ilgainiui paverčiančią juos tauta.

Žaismingą intertekstinį dvigubos parodijos kodą Kosto Ostrausko dramoje *Eloiza ir Abelardas* nagrinėja Reda Pabarčienė. Tekstines Ostrausko strategijas ji rekonstruoja pasitelkdama filosofinę Viduramžių teologijos mintį, palimpsestiškai kūrinyje dalyvaujančius realių istorinių asmenybių laiškus, garsius teologinius disputus, hagiografinio, kurtuazinio, feministinio diskursų elementus. Šie straipsnyje

iškelti sofizmų logikos palaikomi intertekstai, kuriais manipuliudamas „kultūros gidas-parodijuotojas“ Ostrauskas kuria postmodernų dramos nevienprasmiskumą, įdomūs ir dėl šiuolaikiško krikščioniškosios kultūros referencijų įgilinimo.

Imeldos Vedrickaitės lyginami išėivijos rašytojo Algirdo Landsbergio ir amerikiečio Kurto Vonneguto romanai apie karo patirtis dėl autorių biografinių projekcijų ir didžiojo istorijos kataklizmo temos taip pat atsiremia į kultūros temų ir vaizdinių veikimo lauką. Skirtingas kūrėjų išlikimo vizijas autorė grindžia istorijos pergalejimui būtinu stebuklo dalyvavimu, ritualiniu pasikeitimu, modeliuojančiu ir žvelgimo optiką. Landsbergio archyvo dokumentika tyrėja pagrindžia prielaidą apie gelbstinčią kalbos, sąmonėjimo ir moralinių pasirinkimų įtaką Landsbergio literatūriniam ir politiniam gyvenimui, tuotarp Vonneguto veikėjų laikysena eksponuojama kaip priešinga, beviltė, fantazijoje išalusai sau pakankama būtis.

Baigiantis Donelaičio metams, klasikos prasių perskaitymą nuo plūstančio vulgarizavimo „Nuomonių domino“ skyrelyje gina šių metų Vytauto Kubiliaus vardo literatūros kritikos premijos laureatas Marijus Šidlauskas, aistringai tonu atsiliepiantis į Kristinos Sabaliauskaitės provokaciją romane *Danielius Dalba* bei kitų „dalbiško kirpimo“ literatų diegiamą savinieką, nacionalinio charakterio klišių dauginimui priešindamas daugiau kultūrinės kompetencijos reikalaujantį paradigminių klasikos, tradicijos, tęstinumo reikšmių skaitymą.

Stiprus šio numerio recenzijų skyrius. Etapinę Vytauto Martinkaus studiją *Estezė ir vertinimai* recenzuoja Jūratė Sprindytė, ryškindama patrauklų vertybių, dvasinių galių ir prasių steigties būdų funkcionavimą šių dienų lietuvių literatūrologijoje. Kapitalinės Tomo Venclovos kritikos straipsnių rinktinės *Pertrūkis tikrovėje* tekstus Marijus Šidlauskas vertina užkabindamas ir lietuviškosios savimonės klausimus, tad greta gyriaus iškeliamai ir polemikos nusipelnanti autoriaus pozicija. Ilona Čiužauskaitė apžvelgia Ramunės Bleizgienės monografiją *Privati tylą, vieši balsai: Moterų tapatybės kaita XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje*, o Donata Mitaitė, atidžiai skaitydama Viktorijos Daujotytės *Boružė, ropojanti plentu: Prigimtinės kultūros kasinėjimai Marcelijaus Martinaičio kūryboje*, problemina aptariamą Martinaičio santykį su „kaimiška civilizacija“.

Publikuojamoje diskusijoje apie doktorantūros studijas, laisvalaikį ir akademines erdves pastebėta, jog intelektualiai analitika persmelkia net mokslo pragmatikai nepriklausančią laisvalaikio erdvę. Ši tendencija teikia vilties, kad diskusinis tonas ir įvairėjantys humanitarų akiračiai literatūrologines problemas leis gvildinti aprėpiant vis platesnius horizontus.